

СТРУКТУРИ ТА НАПРЯМКИ УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ

Кушнір Аліна Едуардівна

Науковий керівник доц. Соболева О.П.

Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ «УБС»

На сьогоднішній день актуальною темою є зовнішньоекономічна торгівля України. Важливу роль в економічному розвитку відіграє експорт, оскільки за допомогою нього можна покращити співвідношення попиту та пропозиції на валютному ринку та покращити стан економіки в цілому.

Зміни в зовнішній торгівлі досліджують такі українські вчені як Я. Базилюк, Т. Вахненко, Я. Жаліло, Т. Мельник та інші. В роботах вказаних авторів розглянуті тенденції в експорті. В останні два роки дослідження структури та напрямків українського експорту суттєво інтенсифікувались, особливо у зв'язку із зміною зовнішньоекономічного вектору. Мета нашого дослідження: з'ясувати зміну структури та основних напрямків українського експорту.

Протягом 2014-2015рр. географічна структура українського експорту зазнала суттєвих змін, з різних причин, а саме погіршення фінансового стану вітчизняних підприємств; обмежень відносно українського експорту на ринках країн Митного Союзу, підписання угоди про асоціацію з ЄС. Український експорт здійснюється до 214 країн. Найголовнішим торговим партнером України стає ЄС. Його частка в загальному обсязі становить 31,8 %. Протягом 2015 динаміка українського експорту до країн ЄС погіршилась, у зв'язку із зниженням цін (в межах безмитних тарифних квот в Україні) на зерно, енергоносії та промислові метали. Але із збільшенням асортименту товарів, спроститься торгівля до ЄС[4]. Друге місце посідає Росія, але її частка суттєво скоротилась за останні два роки головним чином через російські обмеження та санкції щодо українських товарів і за підсумками останніх трьох кварталів 2015 року частка експорту в цю країну складає 17 %. Третє місце в географічній структурі українського експорту за Туреччиною – 6,3 %. Окрім цих країн значні частки в українському експорті стабільно мають: Китай, США, Індія, Єгипет, Саудівська Аравія і т.д.. Таким чином, можна зробити висновок, що головною тенденцією в зміні географічної структури нашого експорту є те, що зростаюча частка вітчизняної продукції експортується до ЄС, хоча декілька років тому надходження вітчизняної продукції до ЄС и РФ були приблизно однакові.

В товарній структурі експорту останнім часом спостерігається зростання частки аграрної продукції. Експорт АГП разом із продуктами харчування (за 2015) становить 36,2% (10,2 млрд.\$). Проте, в абсолютному

вираженні обсяг цієї продукції скоротився на 15,4%. Експорт металургійної продукції становив 26,6% експорту (7,4 млрд.\$); порівняно з 2014р. він скоротився на 40%. На третьому місці в товарній структурі українського експорту – продукція машинобудування – 11,8% (3,3 млрд. \$). В 2015 спостерігається падіння обсягу продукції машинобудування, яке становить 38,7%. Близько 8,6% (2,4 млрд.\$) становив експорт мінеральних добрив і мінеральної продукції, скорочення експорту сягнуло понад 44,5%. Близько 7% (майже 2 млрд.\$) становив експорт хімічної промисловості. Скорочення обсягів експорту у цій сфері поточного року виявився 29,1% [4]. Серед регіонів України найбільше скорочення експорту спостерігається у Донецькій та Луганській областях. Сумарне скорочення експорту Донецької та Луганської областей становило 4,7 млрд. дол., або 47,0% загального скорочення українського експорту.

Основними причинами такого падіння стала анексія Криму, агресія Росії на сході України, фізичне руйнування інфраструктури в промислово розвиненому регіоні, зміни в кон'юктурі світового ринку, скорочення експорту на традиційні ринки, тяжке економічне становище в Україні та скорочення виробничого потенціалу.

Аналіз динаміки загальних обсягів зовнішньої торгівлі показує, що обсяг експорту (за січень – жовтень 2015, порівняно з таким же періодом 2014) скоротився на 31,8 %, імпорту – на 32,2 %. Зокрема, хоча незмінною залишається частка в експорті продукції хімічної промисловості – 5,8 %, але обсяг експорту хімічної продукції порівняно із 2014 (24,5%) впав на 30,7 % у 2015. Скорочення експорту спостерігається в таких галузях: машинобудування, виробництво транспортних засобів, мінеральних продуктів, харчових продуктів, хоча Україна увійшла в 10-ку найбільших експортерів масла і сиру (за підсумками 2015-2016 маркетингового року 8 місце) і постачає на зовнішні ринки 7 тис.т продукції)[2].

Кардинальні зміни, щодо обсягу зовнішньої торгівлі помітні і з РФ: експорт скоротився на 54,3 %, імпорт на 41,2 %. Згідно з цим сальдо зовнішньої торгівлі з РФ є від'ємним, оскільки військовий конфлікт на сході є ключовою причиною слабкого експорту. [2].

Загалом, незважаючи на несприятливу цінову кон'юктуру на світових ринках, за 12 місяців 2015 р. вперше за багато років виникло позитивне торговельне сальдо: за даними Держстату обсяг експорту перевищував обсяг імпорту на 381 млн.дол., у тому числі у сфері АПК – на 11,1 млрд. дол. США. Цей показник є рекордним за 25 років незалежності України.

Таким чином, ми спостерігаємо такі тенденції : перш за все це зміна географії на користь частки ЄС і скорочення частки РФ, це дає можливість мати торговельні зв'язки з іншими країнами; друге - зміна товарної структури: значне зниження частки металургії, але зросла частка АПК, саме за допомогою цієї галузі підтримується надходження іноземної

валюти в Україну. Всі ці галузі створюють продукти з низькою часткою доданої вартості, з цього слідує, що нам потрібно розвивати галузі, продукція яких містить високу частку доданої вартості. Окрім цього слід сприяти розвитку експортного потенціалу, і нарощувати обсяг експорту для забезпечення притоку іноземної валюти до країни. Важливим завданням є сертифікація продукції українських підприємств за стандартами Євросоюзу, що дасть можливість розширити товарну структуру експорту до ЄС та наростити його обсяги.

Список використаних джерел

1. Горянська Т. В. Зовнішня торгівля України та її місце у світовій економічній системі / Т. В. Горянська // Стратегічні пріоритети. – 2011. - № 2. – С. 177-183.
2. Зовнішньоекономічна діяльність. [Електронний ресурс]. – http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm
3. Кулицький С. Питання трансформації української зовнішньої торгівлі на сучасному етапі [Електронний ресурс] / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2015. – № 23. – С. 49–59. – Режим доступу: <http://nbuvip.gov.ua/images/ukraine/2015/ukr23.pdf>.
4. [Електронний ресурс] <http://economics.unian.ua/finance>